

"Лайф чойс" и "Югоагент" шантажират властите с хиляди заложници *

Галя Тодорова

Майкъл Капустин, шефът на "Лайф чойс" е "международен аферист и има една заповед за арест в Далас - за кражба, 6 заповеди във Ванкувър - за документни измами и 7 заповеди в Британска Колумбия - за нарушение на данъчното законодателство", се казва за пръв път в официален документ - доклада на пирамидалната комисия в парламента. И още: "... в момента продължават да функционират две от най-крупните пирамиди - "Лайф чойс" и "Югоагент". Вярно е, но въпросът е защо чак сега някой се осмели да го каже.

Едни от първите - "Лайф чойс" и "Югоагент" останаха последни. Затова приближаващата раздяла с тях явно ще е най-болезнена. В началото на миналата седмица босът на "Лайф чойс" - Майкъл Капустин разнежено и на полусръбски обясни на многобройните си довереници, че в тази страна лаиците в пирамидалното дело отдавна са изчезнали, отвлечайки парите на хората. Останали само двамата чужденци - той и Миролуб Гаич - шеф на другата мащабна събирачница на пари, продължава Капустин. Двамата, които със безкористната си социална политика спрямо пенсионери и безработни привлякоха тяхната любов и уважение, сега са принудени да се разделят с тях, защото законът искал това. Вложителите в "Лайф чойс" бурно аплодираха миналата седмица тези трогателни слова Май не толкова успешно се справи с тежката седмица Гаич, който в другия край на България полагаше сетни усилия да спре недоверието на вложителите си. Големият коз на двамата мошеници е огромното количество вложители вероятно над 100 000, които естествено ще стоварят недоволството си върху управляващата партия и нейното правителство. А безспорно измежду най-засегнатите са представители на соцелектората - социално слабите и пенсионерите.

Гаич е отвлякъл парите на 70 000 души

"Нещата в Добрич са неуправляеми. Не знаем още колко ще издържим така", коментира преди дни местен представител на съдебната власт по повод нарастващото недоволство на вложители в "Югоагент". Масите още се чудели на кого да се сърдят - на Гаич, който очевидно ги мами или на властите. Историята познава и други подобни дилеми, които в крайна сметка се разрешават със самоотвержена защита на класическите измамници. Докато сърбинът пренасочваше народния гняв, хранейки вложителите си с кебапчета миналата седмица, от финансовата ревизия на местните данъчни власти станаха ясни първите резултати. Гаич води отвратително счетоводство, от което все пак е видно, че 1 млрд. лева са изчезнали безвъзвратно, коментира изключително добре информиран източник. По разпореждане на добричката прокуратура банковите сметки на "Югоагент" са запорирани, там обаче има само около един милион лева. Не е ясно кой пръв ще се облагодетелства с тях - държавата, която иска около 300 млн. от "Югоагент" за укрита данъци или вложителите. Последните според подготовения миналата седмица доклад за пирамидите в парламента са внесли около 2 млрд лева. Миналата седмица местните власти взеха задграничния паспорт на Гаич. Последната стъпка - обявяване в несъстоятелност обаче няма да бъде направена. "Искаме да предпазим хората, защото още има такива, които внасят пари в Югоагент, но ни е страх те да не обвинят нас", казва служител от държавната администрация в Добрич. Те дори се принудили да помолят депутатите, които пишат доклада за пирамидите да избягват споменаването на "Югоагент", за да не ускоряват събитията. Въпреки това в крайния вариант на доклада и "Югоагент", и "Лайф чойс" недвусмислено са определени като пирамиди, но от различни разновидности (за това ще стане дума по-нататък). Междувременно за последния месец Миролуб Гаич е събрал нови 125 млн лева. Това става след преминаването му в състояние на в легалност, която той обяви преди време. Както стана известно сърбинът е регистрирал

* Статията е публикувана във в. „Капитал”, 24-30 юли 1995 г.

ново акционерно дружество на 23 юни тази година и в момента, като използва посредничеството на столичната финансова къща "Савимекс", продава акции. Ако искаме да бъдем напълно прецизни, дори и новият, легален вариант за привличане на пари, измислен от Гаич, нарушава законите. Първо, той няма разрешение за отпечатване на акции, и второ ги продава под номинал, което също е нарушение на закона. Изглежда новопостъпващите пари не могат да покрият исканията на разтревожени вложители в Добрич и Варна да си получат спестяванията. От 20 дни хората не са си получили парите, Гаич твърди че ще им ги изпрати с пощенски запис или банкови преводи, но това щяло да забави нещата. В същото време дилемата на средния вложител е следната: "Да подам ли молба за предсрочно теглене, или не. Ако го направя ще загубя 40 хиляди от лихви, ако не го направя рискувам всичките си пари". Всъщност тези двоумения ясно сочат генезиса на проблема "пирамиди".

Проблемите на другия "корифей" са не по-малки

В понеделник шефът на "Лайф чойс" Майкъл Капустин покани на среща доверилите му се инвеститори (предимно хора в третата възраст), за да ги увери в сигурността на вложенията им. В прочувствена реч на смесен българо-сръбски език той се оправда, че държавата му пречела да помага на пенсионерите да преживяват, като създава закони специално срещу него. Обективни фактори правели невъзможно желанието му да изплаща високите лихви. След като "Лайф Чойс" престана да изплаща главниците по доверителните разписки, миналия петък беше спряно и плащането на лихвите по тях.

Обнародването на закона за ценните книжа беше така дълго чаканият от Майкъл Капустин повод, за да преустанови дейността си. Според новия закон типа инструменти като издаваните от дружеството Американска доверителна разписка (АДР) и Откупваема доверителна разписка (ОДР) могат да бъдат продавани само от инвестиционни фондове. Освен това фондовете нямат право да изплащат дивиденди за бъдещи периоди т.е. преди приемането на годишния счетоводен баланс. Това са внезапните и неочаквани причини дружеството да прекрати дейността си, обясни Капустин. Както сам той забеляза, оттук нататък, за да влезе в рамките на закона, "Лайф Чойс" се нуждае от основно реструктуриране. Но то щяло да бъде бавно, пък и той не знае колко време ще му отнеме процесът. Законът беше публикуван в четвъртък, а събранието беше в понеделник и времето беше много кратко за него, за да се ориентира.

Въпреки всичко вложителите на "Лайф чойс" буйно аплодираха оратора всеки път, когато той кажеше някоя сентенция от типа "Не мога да ви плащам лихви, защото нарушавам закона. А ако го нарушавам ще вляза в затвора и тогава съвсем няма да имам възможност да давам пари." Повечето хора очевидно са убедени, че Капустин прави всичко, което е по силите му, за да поправи положението. От друга страна стана ясно, че до този момент той подкрепял пенсионерите с пари и вече било дошло времето, когато акционерите трябва да подкрепят него.

Докладът

на сформирания парламентарна комисия, който трябваше срочно да изследва пирамидите и да предложи изход от положението е готов. Много от участниците в комисията, обаче не го подкрепиха с подписите си, като твърдят, че той е изкривен, недостоверен и политизиран. Всъщност и в мотивите на неразграничилите се депутати има известни политически нотки. Самият доклад трябваше да бъде разгледан в пленарната зала миналия петък, само че за него не остана време. Вероятно това ще стане тази седмица. И тук нещата ще спрат. Изводите направени в 45-страничния труд надали ще променят коренно нещо, нито ще предпазят бъдещи наивници от бъдещи пирамиди. Едно от най-свежите неща в доклада са определенията за видовете пирамиди. Преди всичко "финансова пирамида е всяка организация, която събира средства с цел измама, част от които насочва за изплащане на лихви и главница, а друга част се присвоява от собственика и други лица в организацията". Според аналитиците на пирамидалното дело порочните структури биват: чиста финансова пирамида, при която има само прехвърляне на пари и продуктивни пирамиди - при които дейността не е насочена пряко към измама, но печалбите от развиваната стопанска дейност не стигат

за покриване на обещаващите лихви. Представители на първия вид са "Лайф чойс" и всички изгърмели варненски образувания, а на втория - "Югоагент".

Интересното е, че в доклада се преповтарят безспорни факти за Капустин. Не че тези изводи не бяха изнесени в пресата преди повече от година. Интригата тук е, че Капустин успя да вкара човек в парламента и представители на неговата парламентарна група участват в изготвяне на доклада.

Напосоки трудът за пирамидите намеква, че като пирамиди действали и някои доброволни пенсионни фондове и застрахователни дружества. Горният извод не прави чест, на този който го е сътворил, при положение че не е споменал конкретни имена на фирми. По-нататъшна спекулация би довела до извода, че става въпрос, по-скоро за умишлено натопяване на подобни институции по принцип.

Един от най-прогресивните изводи на доклада все пак е, че излъганите вложители не могат да претендират за обезщетения от държавата. Доста нелепо щеше да бъде, ако комисията си беше позволила различно становище, макар такива популистки идеи вече да се появиха тук - таме.

Виновници за трагедията според доклада са почти всички власти (включително четвъртата - медиите - където излизали реклами на пирамиди), и най-вече липсата на координация между тях. Последното е по-скоро явление, което определено не може да се персонифицира.

Причините за процъфтяване на пирамидите се криели в бедността и стремежът на хората към нормално съществуване. На второ място е "лихвената политика на ДСК и банките през последните няколко години"!?

Може би заслужават внимание препоръките, отправени към депутатите: промени в законодателството, анализ на Банковия надзор в БНБ и засилване контрола на централната банка въобще, пожелание за активност на съдебната власт, засилване превантивната дейност на МВР и прочие.

По данни на доклада във всички изгорели вложители са потънали около 9 млрд лева, без да се отчитат вложенията в "Лайф чойс" и "Югоагент". С тях сумата ще скочи над 12 млрд. лева.